

Väljaandja:	Keskkonnaminister
Akti liik:	määrus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	06.10.2013
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	18.10.2013
Avaldamismärge:	RT I, 03.10.2013, 6

Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja vääriselupaiga kasutusõiguse arvutamise täpsustatud alused

[RTL 2009, 18, 218- jõust. 20.02.2009]

Vastu võetud 04.01.2007 nr 2
RTL 2007, 4, 66
jõustumine 15.01.2007

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
09.02.2009	RTL 2009, 18, 218	20.02.2009
26.06.2009	RTL 2009, 54, 788	12.07.2009
26.03.2010	RTL 2010, 18, 316	12.04.2010
06.12.2010	RT I, 16.12.2010, 1	01.01.2011
23.05.2013	RT I, 29.05.2013, 5	01.06.2013
27.09.2013	RT I, 03.10.2013, 1	06.10.2013

Määrus kehtestatakse «[Metsaseaduse](#)» § 23 lõigete 2 ja 10 alusel.
[RTL 2009, 18, 218- jõust. 20.02.2009]

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse vääriselupaiga väljavaliku protseduurid, vääriselupaiga tüübid ja tüüpide iseloomuliku näitajad, vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimise kord, lepingu sisu ning vääriselupaiga metsakasutuse kitsendustega põhjustatud kahju ja hooldamise kulu hüvitise (edaspidi *vääriselupaiga kasutusõiguse tasu*) arvutamise alused.

[RTL 2009, 18, 218- jõust. 20.02.2009]

2. peatükk VÄÄRISELUPAIGA VÄLJAVALIKU JUHEND

§ 2. Vääriselupaiga väljavalik

(1) Vääriselupaiga väljavalik seisneb selle määruse 3. peatüki 2. jaos esitatud vääriselupaiga näitajatele vastavate kaitset vajavate alade väljaselgitamises.

(2) Vääriselupaiga väljavalikut korraldab Keskkonnaministeerium Keskkonnaagentuuri ja Keskkonnaameti kaudu.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(3) Vääriselupaiku võivad välja valida ja olemasolevates vääriselupaikades muudatusi teha isikud, kes on läbinud Keskkonnaministeeriumi korraldatud vääriselupaiga väljavaliku kursuse ja omandanud sellekohase tunnistuse.

(4) Metsa korralise ülepinnalise takseerimise käigus valitakse välja potentsiaalsed vääriselupaigad, mille kohta edastatakse andmed vääriselupaiga väljavaliku tunnistusega spetsialistile.

(5) Ülepinnalise takseerimise käigus väljavalitud potentsiaalsete vääriselupaikade vastavuse vääriselupaiga näitajatele selgitab ekspertiis, mille teeb vääriselupaiga väljavaliku tunnistusega spetsialist.

(6) Tunnistusega spetsialistid esitavad Keskkonnaametile vääriselupaikade digitaalsed, geoinfosüsteemis loetavad ja töödeldavad L-EST97 meeter-projektsioonis koordinaatidega seotud andmed. Keskkonnaamet kontrollib andmete õigsust ning edastab nõuetele vastavad andmed Keskkonnaagentuurile.
[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

(6¹) Keskkonnaagentuur kannab lõikes 6 nimetatud andmed metsaressursi arvestuse riiklikusse registrisse kahe nädala jooksul andmete saamisest.
[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(7) Keskkonnaagentuur esitab kord kuus Erametsakeskusele vääriselupaikade andmed ning Keskkonnaametile asjaomase maakonna vääriselupaikade andmed.
[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(8) Keskkonnaagentuur esitab kord kuus Maa-ametile ning metsamajandamiskavade koostajatele andmekogusse kantud ja sealt välja arvatud vääriselupaikade andmekogu andmefaili kirjed.
[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

3. peatükk **VÄÄRISELUPAIGA KLASSIFIKAATOR**

1. jagu **Vääriselupaigatüübid**

§ 3. Vääriselupaikade jagunemine

Vääriselupaigad jagunevad metsa tüübirühmaga seotud tüüpideks ja maastikuelemendiga seotud tüüpideks.

§ 4. Metsa tüübirühmaga seotud vääriselupaigad

(1) Metsa tüübirühmaga seotud vääriselupaigad on järgmised:

- 1) loometsad;
- 2) nõmmemetsad;
- 3) palumetsad;
- 4) laanemetsad;
- 5) sürjametsad;
- 6) salumetsad;
- 7) lammimetsad;
- 8) soostunud metsad;
- 9) rabastunud metsad;
- 10) madalsoometsad;
- 11) siirdesoometsad;
- 12) rabametsad;
- 13) kõdusoometsad.

(2) Loometsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) teised lehtmetsad.

(3) Nõmmemetsa vääriselupaik on *männikud ja männisegametsad*.

(4) Palumetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) haavikud;
- 4) teised lehtmetsad.

(5) Laanemetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) haavikud;
- 4) teised lehtmetsad.

(6) Sürjametsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) teised lehtmetsad.

(7) Salumetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) haavikud;
- 5) teised lehtmetsad;
- 6) lepikud.

(8) Lammimetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 2) laialehised metsad;
- 3) teised lehtmetsad;
- 4) lepikud.

(9) Soostunud metsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) haavikud;
- 5) lepikud.

(10) Rabastunud metsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad.

(11) Madalsoometsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) lepikud.

(12) Siirdesoometsa vääriselupaik on *männikud ja kaasikud*.

(13) Rabametsa vääriselupaik on *männikud ja kaasikud*.

(14) Kõdusoometsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) lepikud.

§ 5. Maastikuelemendiga seotud vääriselupaigad

(1) Maastikuelemendiga seotud vääriselupaigad on järgmised:

- 1) looduslike veekogude kaldanõlvad;
- 2) veekoguäärsed madalikud ja lammid;
- 3) teised veest mõjutatud alad;
- 4) väikesed märgalasaared ja -poolsaared;
- 5) järsakud;
- 6) põlendikud;
- 7) puisrohumaad;
- 8) sarapikud;
- 9) üksikud suured puud;
- 10) pargid.

(2) Looduslike veekogude kaldanõlvade vääriselupaigad on järgmised:

- 1) jõgede ja järvede järsud kaldanõlvad;

- 2) jõgede ja järvede laugjad kaldanõlvad;
 - 3) ojade kaldanõlvad.
- (3) Veekoguäärsete madalike ja lammide vääriselupaigad on järgmised:
- 1) madalad jõekaldad ja jõelammid;
 - 2) ojalammid.
- (4) Teiste veest mõjutatud alade vääriselupaigad on järgmised:
- 1) ajutiste veekogude kaldad;
 - 2) allika-alad;
 - 3) karbonaatsete soode ja määrgade niitude äärealad;
 - 4) kopratammide mõjualad;
 - 5) muude veekogude kaldad.
- (5) Järsakute vääriselupaigad on järgmised:
- 1) pangajärsakud;
 - 2) pinnakattejärsakud.
- (6) Puisrohumaade vääriselupaigad on järgmised:
- 1) võsastunud puisrohumaad;
 - 2) puisniidud;
 - 3) puiskarjamaad.

2. jagu

Metsa tüübirühmaga seotud vääriselupaigatüüpide kirjeldus ja näitajad

§ 6. Vääriselupaiku iseloomustavate näitajate arvestamine

Ala vastab vääriselupaiga näitajatele, kui sellel esineb vähemalt üks vääriselupaigatüüpi iseloomustav näitaja ja tüübile iseloomulik tunnusliik.

§ 7. Loometsad

- (1) Loometsade hulka liigitatakse § 4 lõikes 2 nimetatud vääriselupaigatüübid.
- (2) Loometsad selle määruse tähenduses on lubjarikkal pinnasel kasvavad looduslikud puistud.
- (3) Loometsa vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
 - 1) paekiviklibu ja -paljandid;
 - 2) õhuke paepealne mullakiht;
 - 3) ilmselge metsapõlvkondade järjepidevus;
 - 4) häilud;
 - 5) vanad puud;
 - 6) aeglase kasvuga, sageli kõveratüvelised puud;
 - 7) seisvad surnud puud;
 - 8) lamapuit eri lagunemisastmetes;
 - 9) haruldased kooslused (leesikalootammik, leesikalookaasik, kastikuloootammik, kastikuloosaarik, lubikalootammik, lubikaloosaarik).
- (4) Loometsa vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:
 - 1) seened: *Aleurodiscus amorphus*, *Boletus satanas*, *Clavariadelphus pistillaris*, *Clavariadelphus truncatus*, *Geastrum* spp., *Gomphus clavatus*, *Hydnellum* spp., *Phellodon* spp., *Phellinus chrysoloma*, *Sarcodon* spp., *Sowerbyella* spp.;
 - 2) samblikud: *Lecanactis abietina*, *Hypogymnia farinacea*;
 - 3) sammaltaimedest: *Nowellia curvifolia*;
 - 4) soontaimed: *Cephalanthera rubra*, *Cypripedium calceolus*, *Orchis* spp.

§ 8. Männikud ja männisegametsad

- (1) Männikute ja männisegametsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 1, lõike 3 punktis 1, lõike 4 punktis 1, lõike 5 punktis 1, lõike 6 punktis 1 ja lõike 7 punktis 1 nimetatud vääriselupaigatüübid.
- (2) Männikud ja männisegametsad selle määruse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad männid.
- (3) Männikute ja männisegametsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
 - 1) looduslikult uuenenud mets;
 - 2) minimaalne inimõju;
 - 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;

- 4) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 5) üle 150-aastased männid, iseloomuliku soomusja korbaga ja päikesele avatud;
- 6) seisvad surnud puud;
- 7) jämedad kuivanud oksad;
- 8) puutüükad;
- 9) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 10) haruldased kooslused (tamme alusmetsaga sarapuumännik).

(4) Männikute ja männisegametsade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- 1) seened: *Asterodon ferruginosus*, *Diplomitoporus flavescens*, *Fomitopsis rosea*, *Leptoporus mollis*, *Multiclavula mucida*, *Phellinus ferrugineofuscus*, *Phellinus nigrolimitatus*, *Phlebia centrifuga*, *Pycnoporellus fulgens*, *Sarcosoma globosum*, *Skeletocutis stellae*;
- 2) samblikud: *Arthonia leucopellea*, *Evernia divaricata*, *Evernia mesomorpha*, *Frullania dilatata*, *Hypogymnia farinacea*, *Icmadophila ericetorum*, *Lecanactis abietina*, *Ramalina thrausta*;
- 3) sammaltaimed: *Anastrophyllum hellerianum*, *Bazzania trilobata*, *Geocalyx graveolens*, *Hylocomium umbratum*, *Jamesoniella autumnalis*, *Jungermannia leiantha*, *Lepidozia reptans*, *Leucobryum glaucum*, *Neckera pennata*; *Nowellia curvifolia*, *Odontoschisma denudatum*, *Plagiothecium undulatum*, *Riccardia latifrons*, *Sphagnum wulfianum*, *Ulata crispa*;
- 4) mardikad: *Ampedus sanguineus*, *Calitys scabra*, *Callidium coriaceum*, *Ceruchus chrysoelinus*, *Dendrophagus crenatus*, *Nothorhina punctata*, *Ostoma ferruginea*, *Peltis grossa*;
- 5) soontaimed: *Corallorhiza trifida*, *Cypripedium calceolus*, *Listera cordata*.

§ 9. Kuusikud ja kuusesegametsad

(1) Kuusikute ja kuusesegametsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 2, lõike 4 punktis 2, lõike 5 punktis 2, lõike 6 punktis 2 ja lõike 7 punktis 2 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Kuusikud ja kuusesegametsad selle määruse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad kuused.

(3) Kuusikute ja kuusesegametsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) seisvad surnud puud;
- 8) puutüükad;
- 9) aukude ja õõnsustega puud;
- 10) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 11) tuulemurd ja -heide;
- 12) palju puiduseeni;
- 13) palju rippamblikke.

(4) Kuusikute ja kuusesegametsade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- 1) seened: *Asterodon ferruginosus*, *Dentipellis fragilis*, *Diplomitoporus flavescens*, *Fomitopsis rosea*, *Ganoderma lucidum*, *Geastrum* spp., *Hericium coralloides*, *Leptoporus mollis*, *Multiclavula mucida*, *Perenniporia subacida*, *Phellinus chrysoloma*, *Phellinus populicola*, *Phellinus ferrugineofuscus*, *Phellinus nigrolimitatus*, *Phlebia centrifuga*, *Pycnoporellus fulgens*, *Sarcosoma globosum*, *Skeletocutis odora*, *Skeletocutis stellae*, *Tremiscus helvelloides*, *Xylaria polymorpha*;
- 2) samblikud: *Arthonia leucopellea*, *Bacidia rubella*, *Cetrelia olivetorum*, *Chaenotheca brachypoda*, *Evernia divaricata*, *Evernia mesomorpha*, *Hypogymnia farinacea*, *Icmadophila ericetorum*, *Lecanactis abietina*, *Leptogium saturninum*, *Lobaria pulmonaria*, *Mycoblastus sanguinariis*, *Nephroma* spp., *Opegrapha* spp., *Parmeliella triptophylla*, *Ramalina thrausta*;
- 3) sammaltaimed: *Anastrophyllum hellerianum*, *Bazzania trilobata*, *Frullania dilatata*, *Geocalyx graveolens*, *Hylocomium umbratum*, *Jamesoniella autumnalis*, *Jungermannia leiantha*, *Lejeunea cavifolia*, *Lepidozia reptans*, *Leucobryum glaucum*, *Metzgeria furcata*, *Neckera complanata*, *Neckera pennata*, *Nowellia curvifolia*, *Odontoschisma denudatum*, *Plagiothecium undulatum*, *Riccardia latifrons*, *Riccardia palmata*, *Sphagnum wulfianum*, *Ulota crispa*;
- 4) mardikad: *Agrilus ater*, *Anoplodera variicornis*, *Calitys scabra*, *Callidium coriaceum*, *Ceruchus chrysoelinus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Dendrophagus crenatus*, *Dicerca furcata*, *Necydalis major*, *Nothorhina punctata*, *Ostoma ferruginea*, *Peltis grossa*, *Saperda perforata*, *Xylotrechus rusticus*;
- 5) soontaimed: *Cinna latifolia*, *Corallorhiza trifida*, *Cypripedium calceolus*, *Epipogium aphyllum*, *Galium triflorum*.

§ 10. Laialehised metsad

(1) Laialehiste metsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 3, lõike 6 punktis 3 ja lõike 7 punktis 3 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Laialehised metsad selle määruuse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad laialehised puuliigid nagu tamm, vaher, pärn, jalakas, saar, künnapuu.

(3) Laialehiste metsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) seisvad surnud puud;
- 8) puutüükad;
- 9) väga suured õõnsustega puud;
- 10) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 11) tuulemurd ja -heide;
- 12) palju puiduseeni;
- 13) palju vanu sarapuid;
- 14) neli eri laialehist liiki;
- 15) nektaririkaste õitega põõsad;
- 16) haruldased kooslused (sarapuutamnik, sinililletammik, sinilillesaarik, naaditamnik, naadisaarik, naadijalaka-vahtra-pärnasegamets, kuukressi-jalaka-vahtra-pärna-saaresegamets).

(4) Laialehiste metsade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- 1) seened: *Ceriporia purpurea*, *Geastrum* spp., *Lindtneria trachyspora*, *Lycoperdon echinatum*, *Perenniporia medullapanis*, *Phellinus ferruginosus*, *Steccherinum robustius*, *Xylaria polymorpha*, *Xylobolus frustulatus*;
- 2) samblikud: *Acrocordia gemmata*, *Arthonia vinosa*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca brachypoda*, *Chaenotheca chlorella*, *Chaenotheca phaeocephala*, *Cliostomum corrugatum*, *Cyphelium inquinans*, *Gyalecta ulmi*, *Lecanactis abietina*, *Lobaria pulmonaria*, *Megalania grossa*, *Nephroma* spp., *Opegrapha* spp., *Pertusaria pertusa*, *Sclerophora* spp., *Thelotrema lepadinum*;
- 3) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Anomodon longifolius*, *Anomodon viticulosus*, *Dicranum viride*, *Frullania dilatata*, *Isothecium alopecuroides*, *Jame soniella autumnalis*, *Lejeunea cavifolia*, *Lepidozia reptans*, *Metzgeria furcata*, *Mnium hornum*, *Neckera complanata*, *Neckera pennata*, *Porella* spp., *Ulota crispa*;
- 4) mardikad: *Calosoma inquisitor*, *Cyrtoclytus capra*, *Gnorimus nobilis*, *Liocola marmorata*, *Lymexylon navale*, *Mycetochora* spp., *Osmoderma eremita*, *Rhamnusium bicolor*;
- 5) soontaimed: *Allium ursinum*, *Bromus benekenii*, *Circaea lutetiana*, *Cypripedium calceolus*, *Festuca altissima*, *Hordelymus europaeus*.

§ 11. Haavikud

(1) Haavikute hulka kuuluvad § 4 lõike 4 punktis 3, lõike 5 punktis 3, lõike 7 punktis 4 ja lõike 9 punktis 4 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Haavikud selle määruuse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad haavad.

(3) Haavikute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, suuruse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) seisvad surnud puud;
- 8) puutüükad;
- 9) õõnsustega puud;
- 10) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 11) tuulemurd ja -heide.

(4) Haavikute vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- 1) seened: *Dentipellis fragilis*, *Hericium coralloides*, *Junghuhnia pseudozilingiana*, *Multiclavula mucida*, *Sistotrema radulooides*, *Skeletocutis odora*, *Tomentella crinalis*;
- 2) samblikud: *Acrocordia gemmata*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca brachypoda*, *Collema subnigrescens*, *Leptogium saturninum*, *Lobaria pulmonaria*, *Mycoblastus sanguinarius*, *Nephroma* spp., *Parmeliella triptophylla*, *Peltigera collina*;

- 3) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Anomodon longifolius*, *Frullania dilatata*, *Jamesoniella autumnalis*, *Lejeunea cavifolia*, *Metzgeria furcata*, *Neckera complanata*, *Neckera pennata*, *Nowellia curvifolia*, *Trichocolea tomentella*, *Ulota crispa*;
- 4) mardikad: *Acanthoderes clavipes*, *Agrilus ater*, *Ceruchus chrysomelinus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Descarpentriesina variolosa*, *Hololepta plana*, *Necydalis major*, *Saperda perforata*, *Xylotrechus rusticus*;
- 5) soontaimed: *Cinna latifolia*, *Festuca altissima*.

§ 12. Teised lehtmetsad

(1) Teiste lehtmetsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 4, lõike 4 punktis 4, lõike 5 punktis 4, lõike 6 punktis 4, lõike 7 punktis 5 ja lõike 8 punktis 3 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Teised lehtmetsad selle määruse tähenduses on looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad lehtpuud, lisatingimusega, et haava osakaal ning laialeheliste puuliikide osakaal puistust on väiksem kui 50%.

(3) Teiste lehtmetsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) vanad puud;
- 6) seisvad surnud puud;
- 7) puutüükad;
- 8) õõnsustega puud;
- 9) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 10) tuulemurd ja -heide;
- 11) palju vanu sarapuid.

(4) Teiste lehtmetsade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) seened: *Dentipellis fragilis*, *Hericium coralloides*, *Junghuhnia pseudozilingiana*, *Multiclavula mucida*, *Sistotrema radulooides*, *Skeletocutis odora*, *Tomentella crinalis*, *Xylobolus frustulatus*;
- 2) samblikud: *Acrocordia gemmata*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca brachypoda*, *Hypogymnia farinacea*, *Lecanactis abietina*, *Leptogium saturninum*, *Lobaria pulmonaria*, *Mycoblastus sanguinari*, *Nephroma* spp., *Opegrapha* spp., *Parmeliella triptophylla*, *Peltigera collina*, *Pertusaria pertusa*, *Thelotrema lepadinum*;
- 3) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Anomodon longifolius*, *Frullania dilatata*, *Jamesoniella autumnalis*, *Lejeunea cavifolia*, *Metzgeria furcata*, *Neckera complanata*, *Neckera pennata*, *Nowellia curvifolia*, *Ulota crispa*;
- 4) mardikad: *Acanthoderes clavipes*, *Agrilus ater*, *Ceruchus chrysomelinus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Descarpentriesina variolosa*, *Hololepta plana*, *Necydalis major*, *Saperda perforata*, *Xylotrechus rusticus*;
- 5) soontaimedest: *Cypripedium calceolus*.

§ 13. Lepikud

(1) Lepikute hulka kuuluvad § 4 lõike 7 punktis 6, lõike 8 punktis 4, lõike 9 punktis 5, lõike 11 punktis 3 ja lõike 14 punktis 4 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Lepikud selle määruse tähenduses on perioodiliselt ülejutataval, niiskel mineraalsel või turbasel alal kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad lepad.

(3) Lepikute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) liigniiske ala;
- 2) mosaiikne mikroreljeef kõrgete tüvemätaste ja nende vahele jäävate niiskete madalate lohkudega;
- 3) looduslikult uuenenud mets;
- 4) minimaalne inimõju;
- 5) metsapõlvkondade järjepidevus on ilmselge;
- 6) esinevad häilud;
- 7) vanad puud;
- 8) puudel on hästiarenenud tugijuured;
- 9) iseloomulik on leppade uuenemine kännuvõsudest ja vanade puude jalamilt;
- 10) esineb surnud või pehkinult seisvaid puid ning lamapuitu;
- 11) esineb tuulemurd ja -heide;
- 12) palju on puiduseeni;
- 13) esinevad haruldased kooslused (luhtarnasanglepik, sõnajalasanglepik, soovõhasanglepik, lodusanglepik).

(4) Lepikute vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) seened: *Physisporinus vitreus*, *Phlebia subochracea*, *Pycnoporellus fulgens*;
- 2) samblikud: *Arthonia leucopellea*, *Arthonia vinosa*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca brachypoda*, *Hypogymnia farinacea*, *Lecanactis abietina*, *Mycoblastus sanguinarius*, *Menegazzia terebrata*, *Thelotrema lepadinum*;
- 3) sammaltaimed: *Bazzania trilobata*, *Geocalyx graveolens*, *Frullania dilatata*, *Jamesoniella autumnalis*, *Jungermannia leiantha*, *Mnium hornum*, *Neckera pennata*, *Pseudobryum cinclidioides*, *Riccardia latifrons*, *Riccardia palmata*, *Trichocolea tomentella*, *Ulota crispa*;
- 4) mardikad: *Ampedus nigroflavus*, *Ceruchus chrysomelinus*, *Dicerca alni*, *Peltis grossa*;
- 5) soontaimedest: *Carex disperma*.

§ 14. Märjalade kuusikud ja kuusesegametsad

(1) Märjalade kuusikute ja kuusesegametsade hulka kuuluvad § 4 lõike 8 punktis 1, lõike 9 punktis 2, lõike 10 punktis 2, lõike 11 punktis 2 ja lõike 14 punktis 2 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Märjalade kuusikud ja kuusesegametsad selle määruse tähenduses on turbasel või liigniiskel pinnasel kasvav kuusik, kuuse- ja männisegamets või okas- ja lehtpuusesegamets, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad kuused.

(3) Märjalade kuusikute ja kuusesegametsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) liigniiske ala;
- 2) looduslikult uuenenud mets;
- 3) minimaalne inimõju;
- 4) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 5) häilud;
- 6) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 7) vanad puud;
- 8) iseloomulikud aeglase kasvuga kuused;
- 9) seisvad surnud puud;
- 10) puutüükad;
- 11) lamapuit eri lagunemisastmetes;
- 12) tuulemurd ja -heide;
- 13) palju puiduseeni;
- 14) palju rippsamblikke;
- 15) palju epifüütseid samblaid.

(4) Märjalade kuusikute ja kuusesegametsade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) seened: *Asterodon ferruginosus*, *Dentipellis fragilis*, *Eocronartium muscicola*, *Fomitopsis rosea*, *Leptoporus mollis*, *Perenniporia subacida*, *Phellinus chrysoloma*, *Phellinus ferrugineofuscus*, *Phellinus nigrolimitatus*, *Phlebia centrifuga*, *Physosporinus vitreus*, *Pycnoporellus fulgens*, *Skeletocutis odora*, *Skeletocutis stellae*;
- 2) samblikud: *Arthonia leucopellea*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca subroscida*, *Evernia divaricata*, *Evernia mesomorpha*, *Icmadophila ericetorum*, *Lecanactis abietina*, *Lobaria pulmonaria*, *Mycoblastus sanguinarius*, *Opegrapha* spp., *Ramalina thrausta*, *Thelotrema lepadinum*;
- 3) sammaltaimed: *Anastrophyllum hellerianum*, *Bazzania trilobata*, *Frullania dilatata*, *Geocalyx graveolens*, *Jamesoniella autumnalis*, *Jungermannia leiantha*, *Lepidozia reptans*, *Leucobryum glaucum*, *Neckera pennata*, *Nowellia curvifolia*, *Odontoschisma denudatum*, *Plagiothecium undulatum*, *Riccardia latifrons*, *Riccardia palmata*, *Sphagnum wulfianum*, *Splachnum ampullaceum*, *Trichocolea tomentella*, *Ulota crispa*;
- 4) mardikad: *Anoplodera variicornis*, *Calitys scabra*, *Callidium coriaceum*, *Ceruchus chrysomelinus*, *Ostoma ferruginea*, *Peltis grossa*;
- 5) soontaimed: *Cinna latifolia*, *Corallorhiza trifida*, *Galium triflorum*, *Listera cordata*.

§ 15. Märjalade männikud ja kaasikud

(1) Märjalade männikute ja kaasikute hulka kuuluvad § 4 lõike 9 punktis 1, lõike 10 punktis 1, lõike 11 punktis 1, lõike 12 punktis 1, lõike 13 punktis 1 ja lõike 14 punktis 1 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Märjalade männikud ja kaasikud selle määruse tähenduses on männikud, männi- ja kasesegametsad ning kaasikud liigniisketel, enamasti toitainetevaestel pinnastel.

(3) Märjalade männikute ja kaasikute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) pinnas liigniiske, kraavitamata;
- 2) looduslikult uuenenud mets;
- 3) minimaalne inimõju;
- 4) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, suuruse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) aeglase kasvuga, sageli kõveratüvelised puud;
- 8) päikesele eksponeeritud vanade jämedate puude ja kuivanud jämedate okste olemasolu;
- 9) puutüükad;
- 10) lamapuit eri lagunemisastmetes;

- 11) märgalaga metsaserv;
- 12) haruldased kooslused (luhttarnakaasik, soovõhakaasik).

(4) Märgalade männikute ja kaasikute vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) seened: *Diplomitoporus flavescens*, *Leptoporus mollis*;
- 2) samblikud: *Hypogymnia farinacea*, *Mycoblastus sanguinarius*, *Opegrapha* spp.;
- 3) sammaltaimed: *Jamesoniella autumnalis*, *Leucobryum glaucum*, *Nowellia curvifolia*, *Splachnum ampullaceum*, *Ulota crispera*.

§ 16. Märgalade laialehised metsad

(1) Märgalade laialehiste metsade alla kuuluvad § 4 lõike 8 punktis 2, lõike 9 punktis 3 ja lõike 14 punktis 3 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Märgalade laialehised metsad selle määruse tähenduses on õhukesel turvapinnasel või märjal mineraal-(savisel) pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad laialehelised puuliigid.

(3) Märgalade laialehiste metsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) viljakas liigniiske ala;
- 2) mosaiikne mikroreljeef kõrgete tüvemätaste ja nende vahele jäävate niiskete madalate lohkedega;
- 3) looduslikult uuenenud mets;
- 4) minimaalne inimõju;
- 5) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 6) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 7) vanad, suuremõõtmelised puud;
- 8) puudel hästiarenenud tugijuured;
- 9) seisvad surnud puud;
- 10) puutüükad;
- 11) aukude ja õõnsustega puud;
- 12) lamapuit eri lagunemisastmetes;
- 13) palju puiduseeni;
- 14) palju epifüütseid samblaid;
- 15) neli eri laialehist liiki;
- 16) haruldased kooslused (sõnajalasaarik, sõnajalatammik, humala-jalaka-(künnapuu)-saare-, pärna- või tammesegamets, luhttarnasaarik).

(4) Märgalade laialehiste metsade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) seened: *Ceriporia purpurea*, *Geastrum* spp., *Lindtneria trachyspora*, *Lycoperdon echinatum*, *Perenniporia medulla-panis*, *Phellinus ferruginosus*, *Physisporinus vitreus*, *Phlebia subochracea*, *Steccherinum robustius*, *Xylaria polymorpha*, *Xylobolus frustulatus*;
- 2) samblikud: *Acrocordia cavata*, *Acrocordia gemmata*, *Arthonia leucopellea*, *Arthonia vinosa*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca brachypoda*, *Chaenothecachlorella*, *Cyphelium inquinans*, *Gyalecta ulmi*, *Lobaria pulmonaria*, *Megalariagrossa*, *Nephroma* spp., *Pertusaria pertusa*, *Sclerophora* spp., *Thelotrema lepadinum*;
- 3) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Anomodon longifolius*, *Anomodon viticulosus*, *Frullania dilatata*, *Isothecium alopecuroides*, *Jamesoniella autumnalis*, *Lejeunea cavifolia*, *Lepidozia reptans*, *Metzgeria furcata*, *Mnium hornum*, *Neckera complanata*, *Neckera pennata*, *Nowellia curvifolia*, *Trichocolea tomentella*, *Ulota crispera*;
- 4) mardikad: *Calosoma inquisitor*, *Gnorimus nobilis*, *Liocola marmorata*, *Lymexylon navale*, *Osmoderma eremita*;
- 5) soontaimed: *Circaea lutetiana*, *Festuca altissima*.

3. jagu

Maastikuelemendiga seotud vääriselupaigatüüpide kirjeldus ja näitajad

§ 17. Looduslike veekogude kaldanõlvad

(1) Looduslike veekogude kaldanõlvade hulka kuuluvad § 5 lõikes 2 nimetatud vääriselupaikade tüübid.

(2) Looduslike veekogude kaldanõlvade vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:

- 1) jõgede ja järvede järsud kaldanõlvad, kus kalda tõusnurk on üle 20° ning jõgi on laiem kui 5 meetrit;
- 2) jõgede ja järvede laugjad kaldanõlvad, kus kalda tõusnurk mahub vahemikku 5–20° ning jõgi on laiem kui 5 meetrit;
- 3) ojade kaldanõlvad, kus kalda tõusnurk ületab 5° ning oja on kitsam kui 5 meetrit.

(3) Looduslike veekogude kaldanõlvade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
- 2) pinnaseerosioon;
- 3) järskkallastel paljandub lähtekivim;
- 4) omapärase võra ja juurestikuga puud.

(4) Looduslike veekogude kaldanõlvade vääriselupaikadele iseloomulikud tunnusliigid on järgmised sammaltaimed: *Geocalyx graveolens*, *Mnium hornum*, *Pseudobryum cinclidioides*, *Riccardia latifrons*, *Riccardia palmata*.

§ 18. Veekoguäärsete madalike ja lammide

(1) Veekoguäärsete madalike ja lammide hulka kuuluvad § 5 lõikes 3 nimetatud vääriselupaikade tüübid.

(2) Veekoguäärsete madalike ja lammide vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:

- 1) madalad jõekaldad ja jõelammid, kus kalda tõusunurk on alla 5 ning jõgi on laiem kui 5 meetrit;
- 2) ojalammid, kus kalda tõusunurk on alla 5 ning oja on kitsam kui 5 meetrit.

(3) Veekoguäärsete madalike ja lammide vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
- 2) pinnaseerosioon;
- 3) ladestunud alluviaalsed setted.

(4) Veekoguäärsete madalike ja lammide vääriselupaikadele iseloomulikud tunnusliigid on järgmised sammaltaimed: *Geocalyx graveolens*, *Mnium hornum*, *Pseudobryum cinclidioides*, *Riccardia latifrons*, *Riccardia palmata*.

§ 19. Teised veest mõjutatud alad

(1) Teiste veest mõjutatud alade alla kuuluvad § 5 lõikes 4 ja 5 nimetatud vääriselupaikade tüübid.

(2) Muude veest mõjutatud alade vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:

- 1) ajutised veekogud – perioodiliselt liigniisked alad, mis täituvad veega ainult tugevate vihmasadude või lume sulamise järel;
- 2) allika-alad – üksik põhjavee väljumiskoht või põhjavee hajusa väljavoolu soostunud koht, kus algallikat pole näha;
- 3) karbonaatsed sood ja märjad niidud – lagedad või hõredalt puudega kaetud madalsood või niisked niidud karbonaatsel pinnasel kasvavates metsades;
- 4) kopratammide mõjualad – kopratammide tõttu vee äravoolu takistumisest üleujutatud puistud nõvades ja orgudes, st piiratud aladel;
- 5) muude veekogude kaldad – mitmesugused kaldaalad, mis ei kuulu eelloetletud looduslike veekogude kaldanõlvade, veekoguäärsete madalike ja lammide ning teiste veest mõjutatud alade hulka.

(3) Teiste veest mõjutatud alade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
- 2) ala kraavitamata;
- 3) muld toitaineterikas;
- 4) ladestunud alluviaalsed setted;
- 5) karbonaatse pinnasevee ja põhjavee mõju;
- 6) ala mõjutavad perioodiliselt üleujutused ja jää.

(4) Allika-alade vääriselupaiku iseloomustavad täiendavalt järgmised näitajad:

- 1) ümbrus on kraavitamata ja ilma ehitusteta;
- 2) allika lähiümbruse temperatuur püsib aastaringselt suhteliselt stabiilne.

(5) Kopratammide mõjualade vääriselupaiku iseloomustavad täiendavalt järgmised näitajad:

- 1) järsult niiskemaks muutunud pinnas, halvenenud veeäravool;
- 2) vee püsimine ka suvel;
- 3) üleujutuse tagajärjel hukkunud, püsti seisev kuivanud mets.

(6) Muude veest mõjutatud alade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) sammaltaimed: *Geocalyx graveolens*, *Hamatocaulis vernicosus*, *Helodium blandowii*, *Mnium hornum*, *Paludella squarrosa*, *Pseudobryum cinclidioides*, *Riccardia latifrons*, *Riccardia palmata*, *Trichocolea tomentella*;
- 2) mardikad: *Dicerca furcata*, *Melandrya dubia*, *Peltis grossa*;
- 3) soontaimed: *Cladium mariscus*, *Corallorhiza trifida*, *Dactylorhiza cruenta*, *Festuca altissima*, *Hammarbya paludosa*, *Liparis loeselii*, *Malaxis monophyllos*, *Ophrys insectifera*, *Orchis mascula*, *Orchis militaris*, *Primula farinosa*.

§ 20. Väikesed märgalasaared ja -poolsaared

(1) Väikeste märgalasaarte ja -poolsaarte hulka kuuluvad § 5 lõike 1 punktis 4 nimetatud vääriselupaikade tüübid.

(2) Väikesed märgalasaared ja -poolsaared on selle määruse tähenduses märgalal paiknevad mineraalpinnasega alad, mille pindala on alla 3 ha.

(3) Väikeste märgalasaarte ja -poolsaarte vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
- 2) asukoha isoleeritus;
- 3) hästi arenenud metsa ja märgala vahelised üleminekutsoonid;
- 4) avatus päikesele;
- 5) avatus tuulele.

§ 21. Järsakud

(1) Järsakute hulka kuuluvad § 5 lõikes 5 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Järsakute vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:

- 1) pangajärsakud – pangametsad kasvavad pangaalusel nõlvakul, klindilõhedes, enam kui 20-kraadise kaldega pangal ning kuni 10 meetri ulatuses pangaservast;
- 2) pinnakattejärsakud – kõik muud metsad enam kui 20-kraadise kaldega nõlvadel, mis ei lange vooluveekogu suunas ning mille kõrgus on vähemalt 10 m.

(3) Järsakute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) enam kui 20-kraadise kaldega järsk nõlv;
- 2) omapärased pinnasetingimused (kõrge pH tase, suur lubjarikkus);
- 3) paljanduv lähtekivim;
- 4) nõrgvesi;
- 5) pinnaseerosioon;
- 6) maalihked;
- 7) põhjapoolsetel nõlvadel stabiilselt niiske mikrokliima;
- 8) lõunapoolsed nõlvad päikesele avatud;
- 9) haruldased kooslused (kuukressi-jalaka-vahtra-pärna-saaresegamets).

(4) Järsakute vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Anomodon longifolius*, *Anomodon viticulosus*, *Frullania dilatata*, *Jamesoniella autumnalis*, *Jungermannia leiantha*, *Metzgeria furcata*, *Mnium hornum*, *Neckera pennata*, *Plagiopus oederiana*, *Porella* spp.;
- 2) mardikatest: *Peltis grossa*;
- 3) soontaimedest: *Lunaria rediviva*.

§ 22. Põlendikud

(1) Põlendike hulka kuulub § 5 lõike 1 punktis 6 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Põlendikud on selle määruse tähenduses selgete põlenguälgedega metsaalad, kus paljudel puudel on tulekahjustusi ja esineb söestunud surnud puid.

(3) Põlendike vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) pärast tulekahju on mets taastunud looduslikult;
- 2) esineb söestunud tüvesid ja tüveosi;
- 3) esineb jämedaid põlengu üle elanud puid;
- 4) esineb tulekahju järel vaiguga kattunud männitüvesid;
- 5) esineb tulekahjustuste tõttu surevaid puid.

(4) Põlendike vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) mardikad: *Arhopalus tristis*, *Melanophila acuminata*, *Pterostichus angustatus*;
- 2) soontaimedest: *Geranium bohemicum*.

§ 23. Puisrohumaad

(1) Puisrohumaade hulka kuuluvad § 5 lõikes 6 nimetatud vääriselupaikade tüübid.

(2) Puisrohumaade vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:

- 1) võsastunud puisrohumaad – hõre pikaajalise niitmise või karjatamise tulemusel kujunenud puistu, mille kasutamine on viimastel aastatel lõpetatud;

- 2) puisniit – hõre pikaajalise niitmise tulemusel kujunenud puistu, mida jätkuvalt niidetakse;
- 3) puiskarjamaa – hõre pikaajalise karjatamise tulemusel kujunenud puistu, kus jätkuvalt karjatatakse loomi.

(3) Puisrohumaade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) vanad, alt laasumata puud;
- 2) rohurinne on väga liigirikas;
- 3) puud on avatud päikesele;
- 4) puud ja põõsad kasvavad hajusalt või väikeste gruppidena;
- 5) esineb vanu sarapuid.

(4) Puisrohumaade vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) seened: *Fistulina hepatica*;
- 2) samblikud: *Acrocordia gemmata*, *Arthonia leocopellea*, *Arthonia vinosa*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca chlorella*, *Gyalecta ulmi*, *Lobaria pulmonaria*, *Pertusaria pertusa*, *Sclerophora* spp.;
- 3) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Anomodon longifolius*, *Anomodon viticulosus*, *Isothecium alopecuroides*, *Metzgeria furcata*, *Neckera pennata*, *Ulota crispa*;
- 4) mardikad: *Agrilus mendax*, *Ampedus nigroflavus*, *Dicerca alni*, *Liocola marmorata*, *Lymexylon navale*;
- 5) soontaimedest: *Cypripedium calceolus*.

§ 24. Sarapikud

(1) Sarapike hulka kuulub § 5 lõike 1 punktis 8 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Sarapik on selle määruse tähenduses sarapuu enamusega lehtpuusalu.

(3) Sarapike vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) pikaajaline sarapuude järjepidevus;
- 2) esineb vanu sarapuid;
- 3) iseeneslik hõrenemine;
- 4) mosaiikne struktuur;
- 5) rohurinne on väga liigirikas.

(4) Sarapike vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) seened: *Ceriporea purpurea*, *Ceriporia reticulata*, *Geastrum* spp., *Phellinus ferruginosus*;
- 2) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Isothecium alopecuroides*, *Metzgeria furcata*, *Mnium hornum*, *Ulota crispa*;
- 3) mardikatest: *Melandrya dubia*.

§ 25. Üksikud suured puud

(1) Üksikuid suuri puid iseloomustab § 5 lõike 1 punktis 9 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Üksik suur puu selle määruse tähenduses on puu, mis omaette või koos sarnaste puude grupiga on piisavalt suur, et olla elupaigaks elupaigaspetsiifilise liigi elujõulisele populatsioonile.

(3) Üksikute suurte puude vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) väga vana ja suur puu või puude grupp;
- 2) väga suur surnult seisev või lamav puu;
- 3) aukude ja õõnsustega puu;
- 4) surnud jämedad oksad;
- 5) puude avatus päikesele.

(4) Üksikute suurte puude vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

- 1) samblikud: *Acrocordia gemmata*, *Arthonia vinosa*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca chlorella*, *Chaenotheca phaeocephala*, *Cliostomum corrugatum*, *Gyalecta ulmi*, *Lobaria pulmonaria*, *Pertusaria pertusa*, *Sclerophora* spp.;
- 2) mardikad: *Boros schneideri*, *Cossonus cylindricus*, *Gnorimus nobilis*, *Liocola marmorata*, *Lymexylon navale*, *Mycetochara* spp., *Mycetophagus quadripustulatus*, *Osmoderma eremita*.

§ 26. Pargid

(1) Parkide hulka kuulub § 5 lõike 1 punktis 10 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Pargid selle määruse tähenduses on inimese rajatud valgusküllased vanad puistud, mida enam ei hooldata.

(3) Parkide vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) vanad, suuremõõtmelised puud;
- 2) seisvad surnud puud;
- 3) puutüükad;
- 4) aukude ja õõnsustega puud;
- 5) puude avatus päikesele.

(4) Parkide vääriselupaikadele on iseloomulikud järgmised tunnusliigid:

1) seened: *Boletus* spp., *Ceriporia purpurea*, *Geastrum* spp., *Grifola frondosa*, *Fistulina hepatica*, *Stecherinum robustius*, *Xylaria polymorpha*, *Xylobolus frustulatus*;

2) samblikud: *Acrocordia cavata*, *Acrocordia gemmata*, *Arthonia vinosa*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca brachypoda*, *Chaenotheca phaeocephala*, *Cliostomum corrugatum*, *Gyalecta ulmi*, *Lobaria pulmonaria*, *Pertusaria pertusa*, *Sclerophora* spp.;

3) sammaltaimed: *Anomodon attenuatus*, *Anomodon longifolius*, *Anomodon viticulosus*, *Frullania dilatata*, *Isotheceum alopecuroides*, *Ulota crispa*;

4) mardikad: *Agrilus mendax*, *Ampeus nigroflavus*, *Liocola marmorata*, *Lymexylon navale*, *Osmoderma eremita*.

4. peatükk

VÄÄRISELUPAIGA KAITSEKS LEPINGU SÕLMIMINE, LEPINGU SISU JA VÄÄRISELUPAIGA KASUTUSÕIGUSE TASU ARVUTAMISE ALUSED

[RTL 2009, 18, 218- jõust. 18.02.2009]

§ 27. Vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja lepingu sisu

(1) Vääriselupaiga kaitseks notariaalse lepingu (edaspidi *leping*) sõlmimise ja selle alusel kinnisasja koormamise isikliku kasutusõigusega riigi kasuks korraldab riik erametsanduse arendamiseks ja toetamiseks asutatud sihtasutuse Erametsakeskus (edaspidi *EMK*) kaudu.

(2) Lepingu sõlmimisele eelneva menetluse viib läbi ning lepingu objekti säilimist kontrollib Keskkonnaamet. Kinnisasja omanik kohustub tagama Keskkonnaametile ja EMK esindajale juurdepääsu lepingu objektile selle kontrollimiseks.

(2¹) Lepingu sõlmimisele eelneva menetluse käigus Keskkonnaamet:

1) kontrollib vääriselupaiga olemasolu;

2) määrab geograafilise positsioneerimise süsteemi abil vääriselupaiga piirid ja digitaliseerib need säästva metsanduse seire infosüsteemis;

3) vajadusel edastab vääriselupaiga piiride muudatusettepaneku metsaressursi arvestuse riikliku registri pidajale;

4) vormistab määruse lisa 4 kohase kontrollakti;

5) koostab ja esitab EMK-le määruse lisa 5 kohase akti lepingu sõlmimiseks vajalike algandmetega.

[RTL 2009, 54, 788- jõust. 12.07.2009]

(3) Lepingu sõlmimisega ning kinnisasja isikliku kasutusõigusega koormamisega kaasnevad riigilõivud ja notari tasu maksab EMK.

(4) Leping peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid ja lisasid:

1) poolte nimed, isikukoodid ja elukohad või ärinimed, registrikoodid ning asukohad;

2) kinnistusraamatu registriosa number, katastriüksuse nimi, katastriüksuse tunnus ja asukoha andmed;

3) vääriselupaiga nimetus, seda iseloomustavate näitajate loetelu, pindala ja asukoha kirjeldus;

4) poolte õigused ja kohustused vääriselupaiga kaitse korraldamisel, sealhulgas kaitse korraldamiseks vajalikud toimingud;

5) lepingu alusel makstava vääriselupaiga kasutusõiguse tasu määr ja maksegraafik;

6) lepingu lisana katastriüksuse tunnusega seotud vääriselupaiga asukoha kaart.

(5) Lepinguga keelatakse vääriselupaigas metsast lamapuidu eemaldamine, metsa kuivendamine, metsateede ehitamine, metsa uuendamine, telkimine, lõkke tegemine ja metsa raiumine, välja arvatud erakorralised raied Keskkonnaameti nõusolekul.

(6) Lepingu rikkumisel tasub lepingut rikkunud pool leppetrahvi, mis moodustab 10% lepingu kogusummast. Lepingu ennetähtaegse lõpetamise korral tagastab lepingut rikkunud või lepingut lõpetada sooviv täitja lepinguga saadud tasu ja tasub leppetrahvi, mis moodustab 20% lepingu kogusummast.

(7) Vääriselupaiga omandiõiguse üleminekust informeerib võõrandaja EMK-d vähemalt kaks nädalat enne tehingut. Vääriselupaiga omandi üleminekul ei ole omandajal õigus lõpetada lepingut ennetähtaegselt ühe aasta jooksul omandamisest arvates.

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

(8) EMK teatab Keskkonnaagentuurile sõlmitud lepingu numbrit, sõlmimise aja, täitja või täitja ja tema esindaja nime, makstava kasutusõiguse tasu suuruse ja lepingu lõpetamise päeva kirjalikult ühe nädala jooksul selle sõlmimisest või muutmisest arvates.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(9) EMK esitab ühe nädala jooksul pärast lepingu sõlmimist lepingu teksti koos lisadega digitaalsel kujul Keskkonnaagentuurile.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(10) EMK teavitab Keskkonnaametit lepingu sõlmimisest ja ennetähtaegselt lõpetamisest arvates kahe nädala jooksul.

[RTL 2009, 18, 218- jõust. 18.02.2009]

(11) Lepingu objekti säilimist kontrollib Keskkonnaamet üks kord aastas ja vormistab selle kohta lisa 4 kohase akti, mida ta säilitab enda juures. Lepingu objekti hindamisel ilmnenu puudustest teavitab Keskkonnaamet koheselt EMK-d.

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

§ 28. Vääriselupaiga kasutusõiguse tasu arvutamise alused

(1) Lepingu alusel makstav vääriselupaiga kasutusõiguse tasu määr arvutatakse käesoleva määruse lisade 1–3 alusel.

(2) Kasvava metsa väärtuse määramisel kasutatakse lähteinformatsioonina:

1) hinna määramisel ja vääriselupaiga hooldamisel tehtavate kulude arvutamisel Riigimetsa Majandamise Keskuse metsamaterjali müügistatistika, teenuse hindade ja raiekulu andmeid;

2) likviidse puidu koguse määramisel metsa takseerimise andmeid metsaeraldiste kaupa.

[RTL 2009, 18, 218- jõust. 18.02.2009]

(3) Vääriselupaiga kasutusõiguse tasu määra arvutab Keskkonnaamet.

[RTL 2009, 54, 788- jõust. 12.07.2009]

§ 29. Määruse rakendamine

Enne käesoleva sätte jõustumist sõlmitud lepingutega määratud iga-aastane osamakse, mille väljamaksmise tähtaeg on 01.01.2013 või hilisem, korrutatakse väljamaksmisel läbi lisa 1 punktis 9 toodud koefitsiendiga.

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

Lisa 1 Erametsas paikneva vääriselupaiga puistu arvutuslik sortimenteering

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

Lisa 2 R. Ozolinši tüvemoodustaja mudel ja selle kasutamine

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

Lisa 3 Kulude arvutamine

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

Lisad 4-5 Akt